

Ясауи университеті

yasau.gazeti@ayu.edu.kz

университет студенттерінің цні

№5 (582) 16 сәуір 2025 жыл

Жарқ етіп сөнген жарық жұлдыз

Жуырда Түркістан қаласында Оқушылар сарайында Сидней олимпиадасының чемпионы Бекзат Саттархановқа арналған «Жарқ етіп сөнген 20 жас» атты кітаптың тұсаукесері өтті. Іс-шараға оқушылар, спортшының жақындары және Түркістан қаласына белгілі тұлғалар қатысты.

— Биыл Бекзат Саттархановтың туғанына 45 жыл, өмірден өткеніне 25 жыл толып отыр. Жалпы бұл кітаптың идеясының авторы Түркістан оқушылар сарайының директоры Исапова Индира. Мен Бекзат жайлы мақала, деректер және өлеңдер жинап жүрген болатынмын. Индира Сарқытқызы «қолдау көрсетеміз, кітапты шығарып береміз» деп ұсынысын айтты. Содан кейін 25 жылдық жылнамаларды, архив ақтарып Бекзат Саттархановқа арнап жазылған қандай ақпараттар мен өлеңдер бар солардың барлығын жинақтап осындай кітап етіп шығардық. Кітапта Б.Саттархановқа арналған біздің ақындарымыздың 45 өлеңі және сегіз әң. (оның сөзі бар) 3 күй бар. Ол күйлердің ноталары одан бөлек басқа авторлар жазған 12 кітап пен солардың тізімі және Б. Саттарханов арналған тараулары бар 18 кітап, жалпы саны отыз кітаптың тізімі (библиографиясы) берілді. Б. Саттарханов атындағы мектеп, көшелер, кешендердің тізімдерін енгіздік. Алдағы уақытта қолымыздағы бар мәліметтерді жинап кітаптың жалғасын шығарамыз деп отырмыз-дейді кітап құрастырушы Ержан Арғынбай.

Айта кетейік, бұл кітап Бекзат Саттарханов жайлы мәліметтерге толы. Шараға келген оқушылар Олимпиада чемпионы жайында біршама ақпаратқа қол жеткізді.

Әлфараби Кәрім,
3-курс студенті.

ТҮРКІ ХАЛЫҚТАРЫНЫҢ ЗИЯТКЕРЛІК ОЙЫНДАРЫ ҰЛЫҚТАЛДЫ

Оқу ордамызда «Түркі халықтарының зияткерлік ойындары: өзектілігі мен болашағы» атты халықаралық ғылыми-практикалық конференция өтті.

Конференцияны ҚР Оқу-ағарту министрлігіне қарасты Ұлттық ғылыми-практикалық дене тәрбиесі орталығы мен ҚР Ғылым және жоғары білім министрлігі, сондай-ақ оқу ордамыз бірлесе ұйымдастырды.

Басты мақсат — елімізде ұлттық спорт түрлерін дамыту үшін жоғары оқу орындары, кәсіптік және техникалық, орта, мектепке дейінгі білім беру ұйымдарының дене шынықтыру педагогтарының теориялық білімі мен шығармашылық дағдыларын ұштастырып, тәжірибе алмасу. Іс-шараға қатысушылар, ең алдымен «Түркі халықтарының зияткерлік ойындары» көрмесін тамашалады. Тек тамашалап қана қоймай, ойнап та көрді.

Жиынды ашып беру үшін алғы сөзді ҚР Оқу-ағарту министрлігіне қарасты Ұлттық ғылыми-практикалық дене тәрбиесі орталығының бас директоры Арман Ташметов бастады.

«Бұл конференция — түркі әлемінің бай мұрасын, соның ішінде ұлт руханияты мен парасатын ұштастыратын зияткерлік ойындарын жаңғыртуға, зерттеуге және кеңінен насихаттауға бағытталған маңызды жиын. Зияткерлік ойындар — ұрпаққа білім мен тәрбиені қатар беретін терең мағыналы рухани құндылық!

Бүгінгі таңда ұлттық ойындарды ғылыми негізде жүйелеу, оларды білім беру мен тәрбие үдерісіне

енгізу уақыт талабына айналды.

Осы ретте, конференция асындағы баяндамалар мен пікірталастар түркі халықтарының ортақ игілігін сақтап, келешек ұрпаққа жеткізудің тиімді жолдарын ұсынады деп сенемін» деді Арман Ташметов.

Келесі кезекте, Қаржы және Халықаралық байланыстар вице-ректормы Мустафа Гиритлиоглу:

«Ұлттық зияткерлік ойындар — жай ғана ойын емес, түркі халықтарының ортақ мұрасы, дәстүрі. Ойлау қабілетін дамытатын заманауи алаң. Бұл ойындар жастарымыздың зияткерлік қабілетін дамытатын, сондай-ақ, ұлттық тамырымен байланысын тереңдететін рухани көпір.

Біздің университетімізде ұлттық зияткерлік ойындарды дамыту мақсатында — 2022 жылы «Түркі халықтарының зияткерлік орталығы» ашылды. Орталықта оқу ордамызда оқитын студенттер мен қала жастары ұлттық зияткерлік ойындарды үйреніп жүр» деді.

Пленарлық отырыс шеберлік сабақтар мен көрмелерге ұласты. «Үшбас» спорттық асық ойынының дамуы, Ұлттық ойындар «Бес кеней» мен «Хан дойбысы» туралы баяндамаларды оқыды. Сондай-ақ, секциялық отырыстарда өзге де зияткерлік ойындар жайлы ақпараттар берілді.

«Ясауи ақпарат».

Жуырда «Қазақ тілі – ғылым тілі: жасанды интеллект және терминология» II халықаралық симпозиум өткені белгілі. Жиын барысында «Ахмет Ясауи университеті – Жаһандық жас ғалымдар» фотокөрмесі, «Креативті индустрияның тілтанымдық негіздері: әзірлемелер мен жобалар» көрмесі ұйымдастырылды. Сондай-ақ, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтының, «Тіл-Қазына» ұлттық ғылыми-практикалық орталығының жасанды интеллект негізінде әзірлеген жобалары көпшілік назарына ұсынылды.

ҚАЗАҚ ТІЛІ – ҒЫЛЫМНЫҢ ТҰҒЫРЫ

«Ғылым мен технологиялар тоғысындағы қазақ тілінің болашағы» тақырыбындағы пленарлық отырысты университет ректоры Жанар Темірбекова жүргізді. Жиында Түркістан облысының әкімі Нұралхан Көшеров, ҚР Парламенті Сенатының депутаты Дархан Қыдырәлі, лингвист, профессор, ҚР ҰҒА академигі Шерубай Құрманбайұлы, «Bilig» журналының редакторы Фырат Пурташ құттықтау сөз сөйлеп, қазақ тілінің ғылым саласындағы рөлін талқылады.

Симпозиум барысында танымал ғалымдар, филологтар, профессорлар қазақ тілінің ғылымдағы орны мен терминология мәселелері жөнінде баяндамалар жасады. Олардың қатарында ҚР Ғылым және жоғары білім министрі Тіл саясаты комитетінің төрағасы Е.Сітешов, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтының директоры А.Фазылжан, профессорлар Ш.Құрманбайұлы, Ш.Ибраев, Н.Матжани, сондай-ақ Юлай Шамильоглу, Хамидолла Дадабаев, Абдылдажан Акматалиев сынды түркі әлемінің белгілі ғалымдары болды. Олар ғылым тілін дамыту жолдары, қазақ тілінің ғылымдағы орны, жалпытүріктік терминология және тілдік зерттеулердің маңызы туралы баяндады.

Симпозиумда жасанды интеллект пен терминологияның өзара байланысы қызу талқыланды. ЖИ технологияларының дамуымен жаңа терминдер

пайда болуда. Бұл терминдер ғылыми әдебиетте, инженерия мен бағдарламалау саласында жиі қолданылып келеді. ЖИ жүйелері тілді меңгеріп, адаммен қарым-қатынас орнатқан сайын олардың тілдік қоры кеңейіп, ғылыми терминология дамиды. Ғалымдар қазақ тілінің бай мұрасын жасанды интеллект технологияларына бейімдеу қажеттігін атап өтті.

Симпозиум аясында 16 томдық «Асыл ағаш, Асыл шөп: Қазақстан флорасының жетекші тұқымдастары» еңбегі мен «Ата жұрттан ана жұртқа – білім көпірі» жобасы аясында түрік тілінен қазақ тіліне аударылған 10 оқулықтың тұсауы кесілді.

Симпозиум секцияларында өткен «Workshop 1» семинары жас зерттеушілер мен ғалымдарға академиялық мақалалар жазудың қыр-сырын ашып көрсетті. Семинар барысында мақалалардың сапасы, ғылыми журналдарға жариялану талаптары мен академиялық этиканың негізгі ұстанымдары кеңінен сөз болды.

Ғылым – тек жаңа дерек пен дәлел ғана емес, сонымен қатар, жауапкершілік пен адалдықтың да алаңы. 3 сәуір күні өткен семинар осы қағиданы тағы бір мәрте дәлелдеді. Жиынға Түркия мен Қазақстаннан танымал басылымдардың редакторлары қатысып, өз тәжірибелерімен бөлісті.

Семинарда алғашқы болып сөз алған «Түркия мәстүасы» журналының редакторы Эмине

Темел Алемдар ғылыми мақала жазу үдерісін егжей-тегжейлі түсіндіріп берді. Оның айтуынша, мақаланы жазбас бұрын зерттеуші таңдаған журналдың соңғы бес жылдық басылымдарын мұқият қарап шығуы қажет.

Симпозиумға қатысушылар Ozge Eris креатив хабы мен университеттің студенттік театры ұйымдастырған «Мың заман – бір Түркістан» қойылымын тамашалады. Қойылымда Қорқыт Ата, Әл-Фараби, Ахмет Ясауи, Абай мен Алаш арыстарының тарихи жолы бейнеленіп, қазақ рухының беріктігі мен Түркістанның түркі халықтарының рухани ордасы ретіндегі орны көрсетілді.

Қойылым сахналық безендірулермен, дыбыс режиссерінің жұмысымен, әртістердің киім үлгілері мен сахнадағы әсем хореографияның әсемдігі арқылы жоғары бағаға ие болды. Тиісінше премьераны тамашалауға келген адамдар да лық толы болды.

Үш күнге созылған ғылыми басқосу зиялы қауым өкілдері, ғалымдар, оқытушылар мен студенттер үшін маңызды пікірталас алаңы болды. Қазақ тілінің ғылым тілі ретіндегі дамуы еліміздің білім беру жүйесінің жаңа деңгейге көтерілуіне және халықаралық бәсекеге қабілетті мамандар даярлауға ықпал ететіндігі атап өтілді.

«Ясауи ақпарат».

ҒЫЛЫМНЫҢ ӨЗЕГІ – ЭТИКА

Симпозиум секцияларында өткен «Workshop 1» семинары жас зерттеушілер мен ғалымдарға академиялық мақалалар жазудың қыр-сырын ашып көрсетті. Семинар барысында мақалалардың сапасы, ғылыми журналдарға жариялану талаптары мен академиялық этиканың негізгі ұстанымдары кеңінен сөз болды.

Ғылым – тек жаңа дерек пен дәлел ғана емес, сонымен қатар, жауапкершілік пен адалдықтың да алаңы. Симпозиум аясында өткен семинар осы қағиданы тағы бір мәрте дәлелдеді. Жиынға Түркия мен Қазақстаннан танымал басылымдардың редакторлары қатысып, өз тәжірибелерімен бөлісті.

Семинарда алғашқы болып сөз алған «Түркия мәстүасы» журналының редакторы Әминне Темел Алемдар ғылыми мақала жазу үдерісін егжей-тегжейлі түсіндіріп берді. Оның айтуынша, мақаланы жазбас бұрын зерттеуші таңдаған журналдың соңғы бес жылдық басылымдарын мұқият қарап шығуы қажет. «Мақала тек мазмұны жағынан емес, құрылымы мен стилі тұрғысынан да журнал талаптарына сай келуі керек» деді ол. Сонымен қатар, Алемдар зерттеушілердің бұрынғы еңбектерге

сыни көзбен қарап, тың идея мен жаңа көзқарас ұсынуы маңызды екенін атап өтті.

Редактор мақалалардағы сілтемелер мен әдеби аталымдардың дәлдігіне де ерекше назар аударды. «Ғылымда сенімділік бәрінен биік тұрады. Бір ғана қате – бүкіл еңбектің құнын түсіруі мүмкін», – деді.

Кезекті сөз алған «Түрік мәдениеті және Хажы Бекташ Уәлиді зерттеу журналының» өкілі Месут Карақұлақ қазіргі заманғы ғылымда жасанды интеллект құралдарының рөлі артып келе жатқанын айтты. Алайда бұл жаңашылдық академиялық адалдық ұстанымдарын елемегуге негіз болмауы тиіс. «Иә, жасанды интеллект – көмекші құрал. Бірақ зерттеуші өз еңбегінде қандай әдістерді пайдаланғанын ашық көрсетуге міндетті» деді Карақұлақ. Ол сонымен қатар ғылыми мақалалардың ақысыз қолжетімділігі – бүкіл қоғамның игілігі екенін тілге тиек етті.

Түркиялық «Bilig» журналының редакторы Фырат Пурташ семинар барысында дәйексөз мәселесіне ерекше тоқталды. Оның айтуынша, ең аз дегенде бес сөз өзге еңбектен алынған болса да, дереккөз міндетті түрде көрсетілуі қажет.

«Бұл – тек ереже емес, ғылымның ар-ожданы. Әрбір автор өз сөзінің ғана емес, өзге біреудің еңбегіне деген құрметтің де үлгісін көрсетуі керек» деді Пурташ.

Академиялық әлем кейде сандар мен сілтемелерге толы күрделі шындық болып көрінуі мүмкін. Бірақ осы шындықтың түп тамырында адами қасиет – адалдық жатыр. Түркістандағы бұл семинар – болашақ зерттеушілердің тек білімді емес, сонымен қатар, ұяты биік, жауапкершілігі зор ғалым болуына жол ашады. Ғылым жолы – жарыс емес, ізгілікке бастайтын сапар. Бұл жолда адалдық – басты бағдаршам.

Қорытындылай келе, секция мәжілісіне қатысушылар ғылыми мақаланың сыртқы құрылымынан бастап, ішкі мазмұнына дейінгі барлық кезеңде академиялық этиканы сақтау қажеттігін толықтай ұғына алды. Мұндай жиындар жас ғалымдарға бағыт-бағдар беріп қана қоймай, ғылымға деген сенім мен құрметті күшейте түсетіні сөзсіз.

**Юнус Озкан,
Нұрдаулет Кәрібаев
3-курс студенттері.**

САХНАДА – «МЫҢ ЗАМАН – БІР ТҮРКІСТАН»

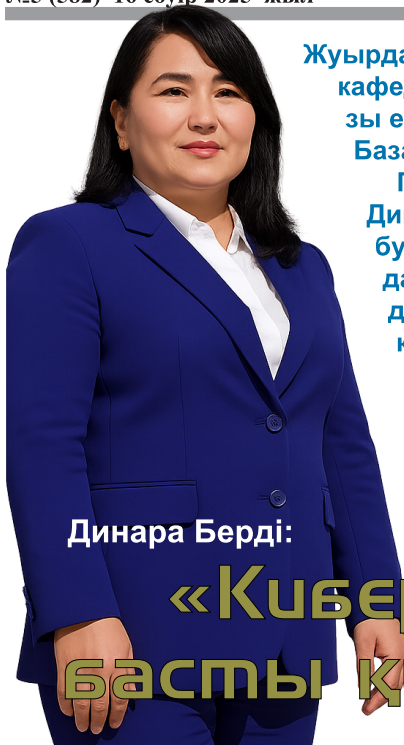

Ахмет Ясауи университетінде ректор Жанар Темірбекованың бастамасымен «Мың заман – бір Түркістан» спектаклі сахналанды. Жобаның ғылыми кеңесшісі ҚР Сенаты депутаты Дархан Қыдырәлі, шығарма авторы Сандуғаш Баймаханқызы. Қойылым режиссері Шырын Мұстафина болса, көркемдік жетекшісі Тоғжан Құрманқызы.

Тарихи маңызымен ерекшеленетін қойылымда өнер факультетінің жас өртістері ұлы тұлғаларды қайта тірілкендей. Сектакльде Ахмет Ясауи, Абай Құнанбайұлы, Әлішер Науаи, Юнус Емресынды тұлғаларды сомдады. Дайындық барысында танымал киноәртіс Азиз Бейшеналиевтен мақтау естіген жастар, өз рөлдерін қалың көрерменге әсерлі жеткізді. Бұл қойылым сахналық безендірумен, дыбыс режиссерінің жұмысымен, өртістердің киім үлгілері мен сахнадағы қозғалыс үйлесімі арқылы көрерменді баурап алды. Премьераны тамашалауға келген адамдар залға лық толды.

Жалпы мұндай премьералар Ахмет Ясауи университетінде жиі болмаса да біріншісі емес. Бұған дейін «Ахмет Ясауи», «Пай-пай, жас жұбайлар-ай!», «Туған күн» сынды спектакльдерді болашақ актерлер сәтті сахналаған болатын.

**Дидар Асылханов,
3-курс студенті.**

Динара Берді:

Жуырда университетіміздің Жаратылыстану факультеті, Экология және химия кафедрасының PhD, доцент м.а., аға оқытушысы Берді Динара Кадирханқызы елімізде алғаш рет отандық әйел-ғалымдарға арналған академик Нәйлә Базанова атындағы марапатқа ие болған еді.

Педагогика және психология бойынша PhD, доцент міндетін атқарушы Динара Бердінің ғылыми қызығушылығы – цифрлық гигиена мен кибербуллинг мәселелеріне арналған. Қазіргі таңда «Болашақ мұғалімдерді даярлау мен химияны оқытуда цифрлық технологияларды тиімді пайдалану» және «Кибербуллингтің алдын алу және цифрлық гигиенаны қалыптастыру мәселелері» тақырыбында зерттеулер жүргізіп келеді. Scopus базасында 11 мақаласы, Комитет тізіміндегі журналдарда бірнеше жарияланым бар әріптесімізбен сұхбатты назарлараңызға ұсынамыз.

«Кибербуллингпен күрестегі басты құрал – цифрлы гигиена»

– Динара ханым, ғылым жолына келуіңізге не әсер етті?

– Әулетімізде ғылым жолына алғаш аяқ басқан мен болдым. Ата-анам қарапайым адамдар, бірақ менің оқуға, білім алуға деген ниетімді қолдады. Студенттік кезеңде маған жол көрсеткен әрі бағыт берген ұстазым – Ұлжалғас Айменова. Ол кісі бакалавр мен магистратурада ғылыми жетекшім болды. Осы университетінің түлегімін, магистратураны осында тәмамдадым. 2012–2015 жылдары педагогика және психология мамандығы бойынша докторантураға түсіп, «Жаратылыстану пәндерін оқытуда ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану» тақырыбында докторлық диссертациямды қорғап, PhD дәрежесін алдым. Химия пәнін оқыту мысалында зерттеу жүргіздік.

2016 жылдан бастап университетте оқытушылық қызметке кірістім. Қазіргі таңда екі мемлекеттік гранттық жоба аясында жұмыс істеп жатырмын. Бірі – 2022–2025 жылдар, екіншісі – 2024–2026 жылдар еңшісіндегі жоба. Екеуі де жасөспірімдер арасындағы кибербуллинг мәселесіне арналған. Бұл тақырыппен 2020 жылдан бастап айналысып келемін. Қазір осы бағытта жоғары деңгейлі кәсіби ко-

мандамен жұмыс істеп жатырмыз.

– Кибербуллингті толық жою мүмкін емес шығар? Зерттеуіңіздің нақты мақсаты қандай?

– Иә, дұрыс айтасыз, кибербуллингті толық жою мүмкін емес. Цифрлық ортаның дамуы – қоғамға оң әсермен қатар теріс әсерін де тигізіп жатыр. Бұл пандемия кезінен кейін қатты өршіді. Себебі бәріміз цифрлық технологияларға өтіп, салдарынан интернет желісін көп қолданып кеттік. Интернетке тәуелділік артты. Цифрлық технологияны кейбірі сауатты, кейбірі бейберекет пайдаланды. Қоғамда жаппай қарқынды түрде интернетті, цифрлық технологияны қолдану белең алды. Әсіресе жасөспірім балалар. Сол кезде сабақ та онлайнға көшті. Енді біздің зерттеуіміздің басты мақсаты – жасөспірімдерді цифрлық технологияны қауіпсіз әрі сауатты қолдануға үйрету, кибербуллингтің алдын алу. Бұл – бүгінде өте өзекті мәселе болып отыр. Қазіргі таңда жасанды интеллект те жедел қарқынмен дамып келеді. Ол дамыған сайын кибербуллинг те күшейеді. Бұл ретте басты рөл – мектеп мұғалімдеріне тиесілі. Қазір университет қабырғасында тәрбиелеп жатқан студенттер – болашақ мұғалімдер. Оларға білім беріп қана қоймай, тәрбиені де беруіміз

керек. Болашақ мұғалімдерге кибербуллингті қалай алдын-алуға болатын жолдарын көрсетеміз. Осы жоба аясында «Қауіпсіз интернет» деген платформа жасап жатырмыз. Қазір негізі дайын, дегенмен әлде де толықтыруды қажет етеді. Сайт жарты жылдан кейін дайын болады.

Кибербуллингтің алдын алудың бірден бір жолы – дұрыс ақпарат беру. Сонымен қатар, ата-ана, мектеп және мұғалім үштігінің өзара ынтымақтастығы аса маңызды. Үш тарап бір мақсатта жұмыс істесе, нәтиже де соғұрлым жақсы болады. Осы үшеуінің бірлесіп жұмыс істеуінің нәтижесінде кибербуллингті алдын алып, салдарын азайтуға болады. Осы үшеуі бір идеяда, бір көзқараста болса ғана, нәтиже шығады. Және де цифрлық гигиенаны қалыптастыру қажет. Бұл дегеніміз — әлеуметтік желіні сапалы, саналы түрде өз пайдасына жарата білу. Буллинг XX ғасырдың басынан белгілі. Басында мазақтау сынды жеңіл түрде болды. Кейін келе ұрып-соғуға ұласты. Сосын цифрлық дамумен бірге бұл кибербуллингке жалғасты. Қазір балаларды шеттету үшін WhatsApp-тағы топтарынан шығарып тастайды. Нағыз – кибербуллинг бастауы осы. Бұл балаға үлкен травма алып келеді. Бала түгілі үлкен адамдарды да мазалайды.

WhatsApp-тағы топ баланың нағыз ортасы. Себебі балалар сол жерде әңгімелеседі, сол жерде жоспар құрады. Ал шығарып жіберген бала әңгімеге араласа алмай, оқшауланып қалады.

Көбіне қай жастағы балалар кибербуллингке ұшырайды?

– Жасөспірім кезең – 11–15 жас аралығы. Соның ішінде 11 жастағы балалар көбірек кибербуллингке ұшырайды екен. Бұл жас – баланың жасөспірімдікке енді қадам басып, өзін-өзі тануға бет бұрған кезеңі. Мұндайда гормоналдық өзгерістер, психоэмоциялық тұрақсыздық болады. Сол кезде гормандар ойнайды, басқа да құбылыс әсерінен бала өзін қалай ұстау керек екенін жасөспірім кезеңнен қалай өту керек екенін білмейді. Бұл жастағы балалар интернетті де 15 жастағыларға қарағанда сауатсыз қолданады. Ал 15 жастағы бала өзінің бойында болып жатқан өзгерістерге бейімделе алады. Интернетті де 11 жастағы баламен салыстырғанда сауаттырақ қолданады.

Ата-ана тарапынан бақылау әлсіресе, бала кибербуллинг құрбаны болуы мүмкін. Жалпы бала мектептен келген соң, оның көңіл-күйіне қатты назар аудару керек. Өкінішке қарай, ата-аналар көбіне жұмысбасты, балаға көңіл бөлмейді. Баламен тілдеспейді. Жан дүниесіне үңілмейді.

– Баланың қандай белгілеріне назар аудару арқылы оған көмектесе аламыз?

– Біз баланың көңіл-күйі мен эмоциясын білген кезде, оған көмектесе аламыз. Егер эмоцияның алғашқы әсер-белгісін өткізіп алсақ, онда көп жағдайдан қалып қоюымыз мүмкін. Бала кибербуллинг немесе буллингке ұшыраған-да бірінші күні көңіл-күйі болмауы мүмкін. Екінші күні де көңіл-күйі болмауы мүмкін. Егер соның бәрін біз назардан тыс қалдырсақ, бала үшін буллингке ұшырау қалыпты жағдайға айналып кетеді. Себебі оған үйінде де ешкім назар аудармайды. Мектепте бәрі қысым

көрсетеді. Сонда ол бала «мен нашар адам екенмін, ешкімге керегім жоқ екен ғой» деген ойға қалады. Кибербуллингке әлжуаз, әлсіз, ата-анасының назарынан тыс қалған балалар, вундеркинд балалар, мұғалімдердің «сүйікті» балалары жиі ұшырайды. Жақсы оқитын, белсенді балалар да ұшырауы мүмкін. Немесе сіздің балаңыз кибербуллинг жасаушы, агрессор болуы да мүмкін. Балам

– Иә, дұрыс айтасыз, мектепте психологтар жеткіліксіз. Егер мүмкін болса, бастауышқа 1 психолог, 5-7 сынып аралығына 1 психолог, 8-11 сынып аралығына 1 психолог бекітіңіздер деп айтар едім. Себебі қазіргі болып жатқан өзгерістің бәрінің алдын алуға психологтардың көмегі тиеді. Әрине, олар психологияны оқыған, кәсіби маман болса. Қосымша курс оқып алған адам емес, сол саланы

тек қана құрбан болуы мүмкін деп қарамау керек. Бала соны көрсетуші болуы да мүмкін. Біз оны да ұмытпауымыз керек. Бала кибербуллингтің куәгері, не бақылаушы болуы да мүмкін. Кибербуллингке қатысушылардың бәрінің бір белгісі бар, олардың бәрінде өз-өзіне деген сенімнің төмендігі. Содан кейін – ата-анасының жеткілікті көңіл бөлмеуі. Ата-ана баласы ашуланса, «ой, ол балада өтпелі шақ, сол үшін мінезі бұзылып жүр» деп қоя салады. Бұлай болмауы керек. Баланың көңіл-күйі бәрінен хабар береді. Соны назарға ұстау керек. Пән мұғалімдері де тек сабағын ғана өтіп қоймай, баланың көңіл-күйіне назар аударуы қажет.

– Кибербуллингті дер кезінде анықтау үшін мектеп психологтарының да рөлі зор. Бірақ, өзіңіз білесіз, мектепте психолог маман жеткіліксіз, әрі олардың біліктілігі қандай? Бұған не дейсіз?

толыққанды оқыған маман болса дұрыс болар еді. Мектептің міндеті – саналы, дұрыс ұрпақ тәрбиелеу. Осы жолда психологтардың көп көмегі тиеді. Кибербуллингті дер кезінде анықтағанда да психолог көмегіне жүгінеміз. Себебі олар баладағы басқа да мұғалімдер байқай бермейтін өзгерісті сауалнамасын жүргізу арқылы анықтай алады. Кейбір бала өзінің буллингке ұшырып жатқанын, агрессор болып жатқанын мейлінше жасырады. Ата-ана да сауатты болу керек. Бала тәрбиелеп отырған ата-ана телефон қолдануды, компьютер қолдануды баласынан да жақсы білуі керек. Баланың немен айналысып жатқанын білуді тек мұғалімге ысырып қоя салуға болмайды.

– Сұхбатыңызға рақмет!

Сұхбаттасқан:
Жанерке Хұмар,
Журналистика кафедрасы

П.Адиева:

«РЕДИНГТЕ ЕҢ ҚҰРМЕТТІ ТҰЛҒА – ОҚЫТУШЫ»

Өткен жылы «Болашақ» халықаралық стипендиясының иегері атанған әріптестер - Пәкизат Адиева, Ерлан Жиенбаев, Гүлбану Көшенева Ұлыбританияның Рединг университетінде «Білім берудегі менеджмент» ғылыми бағыты бойынша тағлымдамаларын сәтті аяқтады. Әлемнің үздік жоғары оқу орнында 1 жыл ғылыми тағылымдамадан өтіп келген әріптестеріміздің бірі Пәкизат Адиевамен тәжірибелерін бөлісу тұрғысында сұхбаттасқан едік.

– Әрбір университеттің негізгі жұмыс күші оқытушылар екені даусыз, тағлымдамадан өткен университеттің оқытушыларын бізбен салыстырып көріңізші. Жалпы қандай үйренетін нәрселер бар, білімнің қандай жаңа түрін меңгердіңіз?

– Біз баған Рединг университеті негізі 1892 жылы қаланған. Университет Ұлыбританиядағы ең жасыл кеңістікте орналасқан. Метеорология, ауыл шаруашылығы, бизнес, жасанды интеллект және гуманитарлық ғылымдардағы жетістіктерімен танымал бұл университетте бүгінде 27 000-нан астам студент оқиды. Біздің барған бағытымыз Білім берудегі менеджмент саласы. Демек, көшбасшылық. Көшбасшылық деген міндетті түрде басшы болу деген сөз емес, онсыз да оқытушы аудиторияны басқарып отырған адам. Дегенмен жаңа дәуірдің көшбасшысы туралы айтылған лекцияларды тыңдап отырғанда Құнанбай мен Абайдың диалогы ойыма түсті. Құнанбай үш нәрседен ұлына көңілі толмайтын жері бар емес пе, соның бірі жайдақ сусың және ел басқару үшін мысың болу керек дейтін сыны. Сондағы Абай: Осы үш айтқаныңыздың үшеуіне де дау айтам, әке. Өзімдікі дұрыс деп айтам деуші еді ғой. Абай уәж сөзінде «қазіргі ел бұрынғы көрбалалықтан, нашар момындықтан сейіліп, көзін ашып келеді. Ендігі ел жылқы сияқты болды» деуші еді. Иә, бүгінде қорқытып, үркітіп,

бюрократиялық басқару заманы келмесе кетті, деді лекторлар. Ғасырлар өтсе де Абай атамның сөзі актуальды. Сол сөзді, сол қағидатты ағылшындар қайталап отыр. Жалпы теориялық жақтан қалып бара жатырмыз дей алмаймын, бірақ практикалық нәтижелер жөнінде сабақ алатын біраз тұстары бар.

– Ол университетте оқытушының статусы қандай?

– Оқытушы мәртебесі өте жоғары екен. Оқытушы ЖОО-дағы ең құрметті тұлға. Тұлғаға тісі батып ештеңе дей алмайды. Тек өтініш арқылы қарым-қатынас жасайды екен. «Біз енді басшылықта емеспіз, бізге керегі білім берудегі әдістеменің жағдайы. Соны көргіміз келеді. Дәрістерге кіргіміз келеді» дегенбіз. Ол өтінішіміз алты айдан кейін ғана орындалды, себебі, оқытушының рұқсатынсыз бірде бір жан сабағына бас сұғып кіре де, тексере да ала алмайды екен. Оқытушылар арасындағы сыйластық, басшылардың өрескел мінез көрсетуі немесе лидерлердің өзін жоғары санауы сияқты әрекеттер тіпті, байқалмайды. Керісінше, сол басшылардың өзі оқытушыларға қызмет етеді.

Университет, кампус, оқу бағдарламасына климаттық тақырыптарды енгізу маңыздылығын атауға болады. Әр пәннің тақырыптарында климаттық білім болу керек. Сосын инклюзияға басымдық береді. Өмір сүру салтымыздың өзі инклюзия екенін түсіндік. Бағалау мәселесіне де өте ұқыпты

қарайды екен. Студенттің білімін бағалау үш түрлі бағытта: «Оқу мақсатын бағалау» (AfL), «Оқу процесін бағалау» (AaL), «Оқудың нәтижелерін бағалау» (AoL). Біздегі ЖОО немесе жалпы орта мектептерінде көп айтылатын мәселе академиялық адалдық. Қазақстаннан барған оқытушылар осы мәселеге байланысты сұрақ қойды. Біз барған университет педагогикалық бағыттағы ЖОО болғандықтан мектептермен байланыс өте жақсы екен. Мектепке қатысты сұрақтар да көп қойылды. Мектеп басшысының, жалпы жұмыс орнындағы туыстардың қатынасы қалай, жұмысқа зиянды жақтары бар ма, мұндай жағдайда мәселені қалай шешесіздер деген сияқты. Сонымен қатар ЖОО-дағы емтихан процестеріне байланысты сұрақтарымызды Рединг университетінің лидерлері, эдвайзерлері түсінбеді де. «Ол біз бас қатыратын емес, арнайы органдар айналысатын шаруа. Мұндай мәселелер тәжірибе кездескен емес» деп жауап берді. Бұл нені көрсетеді? Бұл біздің жүйе мен олардағы білім беру жүйесіндегі көп алшақтықты аңғартады...

Оқу жүйесінде триместр, екі семестрлік оқу жүйелері қатар жүреді. Міндетті түрде диплом жаздың уақытында бір мезгілде берілу керек деген ұғым жоқ. Оқытушы кестесі платформалар арқылы түзіледі. Ол оқытушының рұқсатымен, оқытушының уақытына тиімділігіне қарай шешім қабылданады. Оқытушы мен

студент арасында субардинация сақталған. Жоғарыда айтқанымыздай ең құрметті тұлға – Оқытушы! Жұмыс барысында кейде тәжірибеде кездесетіндей: кандидат емессің, доцент емессің деп қарабайыр сөздер де айтылмайды. Ұққанымыз: тұлға өз жетістіктері мен кемшіліктеріне өзі ғана жауапты болуы тиіс.

– Оқу процесі қандай, құжат айналымы, біздегідей қағаз-бастылық бар ма, студент пен оқытушының қарым-қатынасы қандай? Жалпы, Рединг университеті қандай академиялық құрылымдарға негізделген?

– Барлық оқу процесі цифрландырылған. Силлабус тікелей платформаға ендіріледі (pdf емес), қол қойдыру тіптен қажет емес, жасалған программаға тікелей ендіреді, болды. Барлық құжат жүйесі солай. Мысалы, біздегі үлгі бойынша ылғи «қатесі бітпейтін» практика құжаттары, шаң басқан архивтерге де сыймайтын тау-тау құжаттарды көрсе, ағылшындар қайтер екен деген ой келеді. Біздің елімізде де қағаз мәселесі кейбір университеттерде шектелген, бүкілі цифрландырылған. Бұл ойланатын мәселе.

Университет ұжымы студенттермен үнемі 24/7 байланыс жасайды. Сабаққа қатыса алмаған студенттер үшін YuJa жүйесінде дәрістерді конспекті жасауға болады; Blackboard платформасында сабақтардың аудиожазбалары сақталады. Студенттерге жеке және академиялық мәселелер бойынша кеңес беріледі (Академиялық тьютор); Стресті басқару және бейімделу курстары мен тренингтері өткізіледі; Этикалық талаптар қатаң түрде сақталады.

Смартфондардың оқу корпусында қолданылмауы да сүйсіндірді. ОПК-ға да, студенттерге де эдвайзерлер корпоративтік поштамен байланысады екен. Академиялық ортамызда Watsapp арқылы сөйлесу мүлде тиімсіз екені айтылды. Жоғарыда эко білім туралы сөз еттік және әр мамандықтың пәніне сала мамандары өсу керек екенін айттым. Әсіресе педагогикалық мамандықтарда. Ол жақта

қағаздың артық қолданылуын экологиялық зиянды әрекет деп қабылдайды. Демек қағаз қолданудың өзі шектеулі.

– Университеттің цифрлық ресурстары мен платформалары қандай? Студенттер үшін онлайн ресурстарға қолжетімділік қалай ұйымдастырылған?

– Оқу орындары студенттерді қазіргі тез өзгертін өмірде белсенді азамат ретінде дайындауда маңызды рөл атқарады. Warpit - бұл онлайн-портал онда қызметкерлер университеттің қажетсіз жиһаздары, кеңсеге керек-жарақтар мен кеңсе тауарлары туралы деректерді жүктей алады және пайдалану үшін сол жерде тіркелген кез келген заттарды қолдана алады, мұнда қайта пайдалану қызметкерлерге қажет емес жабдықты тапсырып, әсіресе зертханалардан жаңа қолдануға болатын заттарды табуға көмектеседі, осылайша портал заттарды қайта пайдалануға ықпал етеді және қалдықтарды азайтады. Future Learn- Онлайн курстары жетекші университеттер мен мамандандырылған ұйымдардың мыңдаған онлайн курстары оқуға мүмкіндік береді, көпшілігі Рединг университетінің қызметкерлері мен студенттері үшін тегін. Мұнда қысқа мерзімді онлайн курстар тамақ қалдықтарын азайту, бастауыш мектептерде климат пен тұрақтылықты оқыту туралы әртүрлі тақырыптарды қамтиды.

Университетте Red Sustainable Action Award сыйлығы беріледі, ол барлық студенттер үшін ашық және түрлі жобаларды жүзеге асыратын орын. Мұнда оқуды, іс-әрекетті және қоршаған ортаны сақтауды насихаттауды ынталандыруға бағытталған жұмыстар марапатталады.

Барлық аудиториялар жоғары технологиямен жабдықталған. Кез келген құрылғыны қолдану тетіктері орналастырылған. Оқытушының дәріс барысындағы дауыс жазу құрылғыларының дамуы ерекше. Себебі, тек өзге керексіз дыбыстар емес, оқытушының дауысы ғана естіледі.

– Оқытудың қандай әдістері

мен құралдары жиі қолданылады?

– Mentimeter, Zin, slido сынды платформаны қолданады. Топтық, жұптық жұмыстар университеттің негізгі әдістері. Жасанды интеллект технологиясын әрине, қолдайды, бірақ, шығармашылыққа үлкен мән береді.

Сервистік пәндер мүлде өтілмейді. Тек мамандық пәндері жүреді. Бірақ, педагогикалық пәндер коллаборация ретінде қосылады. Осы жерде айтатын нәрсе, ұқсас мамандықтардың колобарациясы деген дамыған. Мысалы қазақ әдебиетінен журналистика мамандығына, өнерге, педагогикамен колобарация жасау. Осындай колобарация университетте жақсы дамыған екен. Бұл да ойланатын мәселе, оқытудың үлгі аларлық жүйесі деп ойлаймын.

Жалпы, біздің бұл сапарымыз көкірек көзімізді ашып, көп нәрсеге реалды қарауға үйретті. Көптеген дағдыларды меңгерген бізге, расында үлкен сабақ болды. Дегенмен, біз өз университетіміздің даму жолында дұрыс бағытта екенін байқадық. Жүрген жерімізде, болған аймағымызда өз дәстүрімізді, өз университетімізді айтып жүрдік. Университетімізді таныстыруда өзіміздің сайтта ақпараттардың жүйелі, әр жаңалықтардың дер кезінде жарияланып отыруы бізге көп септігін тигізді. Сондықтан өз әріптестерімізге, университет басшылығына көп рақметімізді айтамыз. Келген соң ректорымыз Жанар Амангелдіқызының және вице-ректор Эльмира Қайсарбайқызының қабылдауында болдық. Айтылған ойларға өз көзқарасын білдірген басшымыз жаңа идеяларын айтып, ойларын жеткізді. Бұл біздің шетке шыққан алғашқы және соңғы да сапарымыз емес. Біз барлық уақытта өзіміздің Отанымыз үшін еңбектенуге әрқаздайынбыз.

– Сұхбатыңызға рахмет, қайырлы білім пайдаға жарап, ойға алғандарыңыз іске аса берсін.

Сұхбаттасқан, Әтіргүл ТӘШІМ.

Ахмет Ясауи университеті түркі дүниесінің білім-паз жастарын бір орталыққа біріктірген қара шаңырақ іспетті. Мұнда түркі жұртының 17 елінің, 30-дан астам ұлт пен ұлыс жастары білім алууда. Біз Ұлыстың ұлы күні қарсаңында студент достарымызға өз елдерінде Наурызды қалай тойлап, қалай өткізіндегі жайында бірер сұрақтарымызды қойған едік.

Наурыздың қандай мәніміз?

**Нуриза Таалайбекқызы,
Қырғызстан:**

– Наурыз – Қырғызстанда көктем мен жылдың басталуын білдіретін мейрам. Бұл күні қырғыз халқы бір-бірін құттықтап, дастарқан жайып, ұлттық тағамдар әзірлейді.

Сүмелөк пісіру – мерекенің басты дәстүрлерінің бірі. Сүмелөк қайнатқанда адамдар тілек айтып, ниет етіп бірге дайындайды. Ұлттық ойындар – көкпар (улак тартыш), арқан тарту, қыз қуу, күрес сияқты спорттық жарыстар ұйымдастырылып, тойдың көркін қыздырады. Халықтық серуендер мен концерттер, ұлттық би, қолөнер көрмелері өтеді. Туыстар мен достарды қонаққа шақыру – адамдар бір-біріне қонаққа барып, ақ тілектерін айтып, мерекені тұтас ел болып тойлайды.

Наурыз – қырғыз халқы үшін бірлік пен жаңарудың мейрамы.

**Наталья Дьяконова,
Саха Республикасы:**

– Бізде Наурызға ұқсас Ыһых мерекесі бар. Бұл мереке табиғаттың жаңаруы мен жаңа жылдың басталуын білдіреді. Бірақ біз оны жазда, 21 маусымда атап өтеміз. Күннің ең ұзарған мезгілі маусым айының 21-і күні саха халқы үшін жылдың басы саналады. Бұл күні халқымыз ұзақ қыстан кейінгі кеңшілікке, жаз маусымына аяқ басып, арқа-жарқа болып ұлттық тағамдар

әзірлеп, бір-бірін құттықтап мәре-сәре болып тойлайды.

Бұл мерекеде дұға жасау, мол дастарқан жайылып, қымыз ішіп, ән айтып, би билеп, ұлттық ойындары, спорттық жарыстар, әсіресе көнеден келе жатқан жауынгерлік ат спорты жарыстары және «оһохай» (хоровод) сияқты рәсімдермен өтеді.

**Шойста Садрадинова,
Өзбекстан:**

– Наурыз Өзбекстанда көңінен тойланатын, көктем мен жаңарудың мейрамы. Наурыз мерекесіне дайындықта адамдар үйлерін тазалап, сәндеуге кіріседі. Айналаға тал-дарақтар егіп, аулаларын, көшелерін тазалап дайындық жасайды. Наурыз мейрамында бізде сумалак тағамы дайындалады. Сумалак – бұл дөңдерден (негізінен би-дайдан) дайындалатын дәстүрлі тағам. Ол – Наурыздың символы іспетті. Оны дастарханға қойып, туыстар мен достармен бөліседі. Сумалақтың дәмі мен оның дайындалу процесі адамдарды біріктіреді.

Салт-дәстүрлерге келсек: Сумалак дайындау кезінде ән айту, би билеу және жақсы тілектер айту үрдісі бар. Жұртшылық бір-біріне бақыт, денсаулық және молшылық тілейді. Наурызда тек жақсы тілектер айтып, «Наурыз құтты болсын!» деп құттықтайды.

Асадуллах Мохаммади, Ауғанстан:

– Ауғанстанның әр түкпірінде Наурыз ерекше салт-дәстүрлермен атап өтіледі. Халық ойын-сауық орындарына барып ұлттық ойындар – мысалы бузкаши мен челек дөңде ойнайды. Біздің халқымыз Ауғанстанда Наурыз мерекесін өте жылы әрі мәнді дәстүрлермен атап өтеді. Ең алдымен, үйлер мұқият тазаланып, дайындалады, жаңа киімдер кию салтымыз. Содан кейін, отбасылық ынтымақтастық пен махаббатпен соманк сияқты дәстүрлі тағамдар дайындала бастайды. Наурыз күні отбасылар мен жақын туыстарды мейірімділікке бастайды. Бұл мейрам өзара ізгі тілектермен қарым-қатынастарды нығайту үшін тамаша мүмкіндік. Осы рәсіммен қатар, дәстүрлі музыка, ұлттық билер және мәдени ойындар мерекенің атмосферасын әрлей түседі.

Ал Мазар-Шарифте «Жәнде Бала» деген керемет рәсімі өткізіледі. Наурызда барлығы мол береке мен бейбіт жыл болсын деп дұға етеді. Ауған жеріндегі Наурыз жай ғана мереке емес, ол бейбітшілік пен берекелі өмірге деген үміттің хабаршысы.

**Дайындаған:
Чынара Иқтиярқызы,
3-курс студенті.**

Ясауи университеті
УНИВЕРСИТЕТ СТУДЕНТТЕРІНІҢ ҮНІ

Газет 1995 жылдан шыға бастады

Меншік иесі: Қожа Ахмет Ясауи атындағы
Халықаралық қазақ-түрік университеті

Редактор: ӘТІРГҮЛ ТӘШІМОВА

Медиа және PR орталығы
Тілшілер:
Журналистика кафедрасының
студенттері

Көркемдеуші редактор:
Асқат СӘДІБЕКОВ

Фото маман:
Нақып ШЫНТЕМІРОВ

Редакция оқырман хаттарына жауап бермейді және кері қайтарылмайды. Редакцияға жолданған хаттар 1,5 компьютерлік беттен аспауы тиіс. Автордың пікірі, мақалалары, ашық хаттары мен үндеулері редакцияның көзқарасын білдірмейді. Кейбір суреттер интернеттен алынды

Газетті есепке қою туралы

№11180-Г куәлікті 2010 жылы 4 қазанда Қазақстан Республикасының Байланыс және ақпарат министрлігі берген.

2019 жылдың қаңтарынан бастап «Ясауи университеті» газеті электрондық және интернет форматында шығарыла бастады.

Редакция мекен-жайы: 161200, ОҚО, Түркістан қаласы, Б.Саттарханов № 29, бас оқу ғимараты 216-кабинет. **Байланыс телефоны:** 8/72533/6-38-13, ішкі (1020) **Эл.пошта:** a.yassau@mail.ru